

Xudeus Galegos na Baixa Idade Média

José Ramón Estévez
Gloria de Antonio Rubio

INTRODUCCIÓN

As fontes documentais dispoñíbeis para a comunidade galega, non permiten precisar con exactitude a data da chegada dos xudeus a Galiza.

A primeira referencia a xudeus vivindo en terras galegas documéntase en Celanova no S. X. Con posterioridade a esta data desaparecen da documentación practicamente todas as referencias a xudeus galegos, a excepción dalgúns datos indirectos a recaudadores que, provintes de Castela, exerceron a súa actividade en Galiza.

As referencias documentais reanúndanse, de novo, no século XIV, chegando no século XV ao seu máximo apoxeo documental, o que nos permite aproximarnos tanto ao censo de xudeus galegos como á súa distribución xeográfica.

CENSO DA POVOACIÓN XUDÍA GALEGA

Para tentar un achegamento a calquera aspecto da demografía medieval, hai que partir da premisa de que a documentación que poidera permitir un estudo estadístico completo é moi escasa. Ante esta falta de documenta-

ción algúns autores acudiron a procedimentos indirectos que poderían facilitar un achegamento á realidade demográfica. Yitzhak Baer, Luis Suárez e Miguel Ángel Ladero, entre outros investigadores, coinciden en sinalar que as listas de contribucións que debían satisfacer os xudeus do reino de Castela en concepto de “cabeza de peito”, “servicio e medio servicio” e “servicio de castellanos de ouro” poden ofrecer datos, en ningún caso exactos, pero si aproximativos, do número de familias obrigadas ao pago de impostos.

A “cabeza de peito” era unha cantidade anual que cada hebreo debía tributar en recoñecemento do señorío real e especial protección que o monarca lle dispensaba.

O “servicio e medio servicio” era unha cantidade extraordinaria tributada por todas as xuderías e no século XV cobrábase cada ano, esquecendo xa o seu primitivo carácter excepcional, cun montante fixo de 450.000 maravedís.

Para atender os gastos da guerra de Granada, impúxose aos xudeus unha contribución chamada “servicio dos castellanos de ouro”, debido a que se satisfacía en dita moeda. En teoría, cada xudeu maior de vinte anos ou menor emancipado debía pagar un castellano de ouro (equivalente a 485 maravedís), anque máis tarde se convertiu nunha cantidade fixa: en 1482 foron 12.000 castellanos de ouro; en 1485, 18.000; e desde 1486, 10.000.

Todos estos impostos recaudáronse polo sistema de capitación, é dicir, tense en conta o volumen de poboación para asignar a cantidade a pagar, o que permite unha certa análise demográfica. Ademais, Juan II tentou reducir o imposto persoal hebreo que fora crescendo paralelamente a outros tributos. Por tal motivo, ao efectuarse os repartimentos de 1472 e 1474 partíuse do canon persoal de 45 maravedís por cada veciño

ou cabeza de familia maior de 20 anos, eximindo do tributo ás mulleres.

Luis Suárez Fernández¹ recolle a contribución das alxamas de

xudeus no servicio e medio servicio, sobre datos de 1474 e 1482 e os repartimentos chamados de castellanos de ouro para a guerra de Granada. É esta que segue a continuación:

	1474	1482	1488	1489	1491
Baiona	450	600	-	-	-
A Coruña con Betanzos, Ribadeo e Pontedeume	1.800	1.500	5.098	4.500	4.815
Ourense con Monforte, Ribadavia e Allariz	2.00	1.000	8.770	6.800	13.550

Tendo en conta que a relación entre contribución e número de veciños nunca é exacta, senón meramente representativa, poderíamos calcular a cantidade de xudeus que vivían en cada unha das comunidades citadas. Para elo divídese a cantidade a pagar por cada comunidade por 45 maravedís (canon persoal) obtense así o número de veciños ou de cabe-

zas de familia. Se esta cantidade se multiplica por 6 (para as familias xudías sóese aplicar este coeficiente) obteremos o número total de xudeus dunha comunidade.

No caso de Galiza e segundo os datos anteriormente citados, teríamos, por exemplo, para o ano 1474 as seguintes cantidades:

A Coruña con Betanzos e Ribadeo:

Cantidade cotizada	Número de familias	Número de veciños
1.800	$1.800 / 45 = 40$	$40 \times 6 = 240$
Cantidade / canon persoal		número de familias x coeficiente 6

Ourense con Monforte, Ribadavia e Allariz:

Cantidade cotizada	Número de familias	Número de veciños
2.000	$2.000 / 45 = 44$	$44 \times 6 = 264$
Cantidade / canon persoal		número de familias x coeficiente 6

Baiona:

Cantidade cotizada	Número de familias	Número de veciños
450	$450 / 45 = 10$	$10 \times 6 = 60$
Cantidade / canon persoal		número de familias x coeficiente 6

Cantidade total de xudeus que habitan en Galiza:

Cantidade cotizada	Número de familias	Número de veciños
4.250	$4.250 / 45 = 94$	$94 \times 6 = 564$
Cantidade / canon persoal		número de familias x coeficiente 6

1. Suárez Fernández, Luis: *Documentos acerca de la expulsión de los judíos*; pp. 66-69.

En conclusión podemos afirmar, que pese a que o sistema de cálculo da poboación baseado nos impostos específicos que pagaban os xudeus, apórtanos unhas cifras meramente aproximadas, a poboación xudía galega foi minoritaria dentro da sociedade cristiana.

DISTRIBUCIÓN DA POBOACIÓN XUDÍA GALEGA

Os datos anteriores citados, xuntados con outros documentos, na súa maioría do século XV e prvintes de diferentes arquivos galegos permítenos afirmar que a

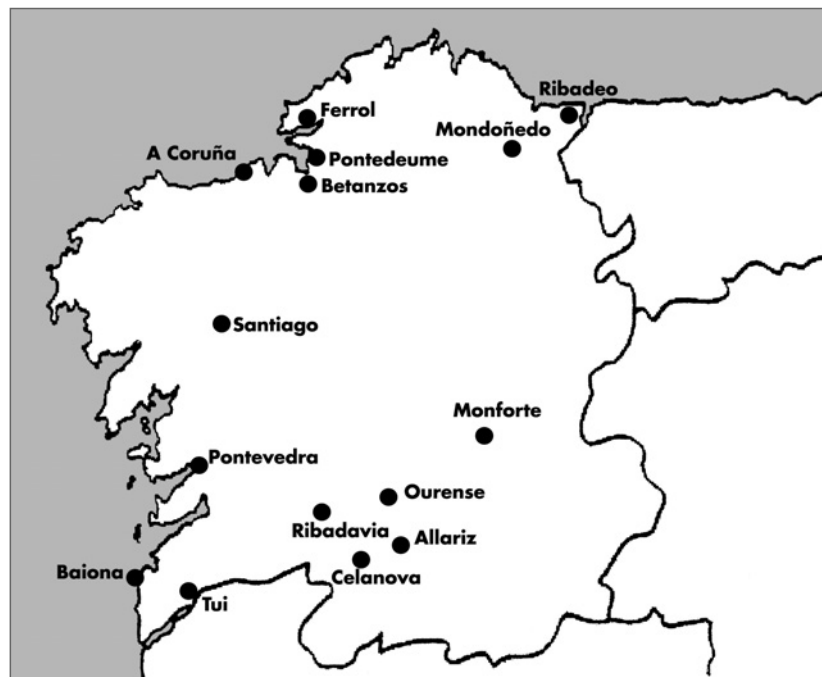
distribución das comunidades xudías galegas, desde unha perspectiva meramente xeográfica é a que se reflicte no gráfico adxunto:

Neste mapa pode observarse de forma clara que as comunidades xudías localizábanse en torno a varios núcleos:

Núcleo Norte: composto por Ribadeo, Mondoñedo, A Coruña, Pontedeume, Ferrol e Betanzos.

Núcleo Sur: composto por Monforte, Ourense, Allariz, Celanova, Ribadavia, Tui e Baiona, que se distribuen ao longo de zonas de influencia do río Miño e seguindo a fronteira do norte de Portugal.

Núcleo Central: formado por Santiago de Compostela, punto de converxencia dos diferentes camiños da ruta Xacobeá.

COMUNIDADES DA PROVINCIA DE OURENSE

A grande maioría da documentación conservada sobre os xudeus galegos do século XV fai referencia á cidade de Ourense e á súa provincia, permitíndonos coñecer a existencia, non só de comunidades citadas nos datos fiscais, analizados anteriormente, senón tamén parte da súa organización (xuderías e alxamas), e das ocupacións da súa poboación.

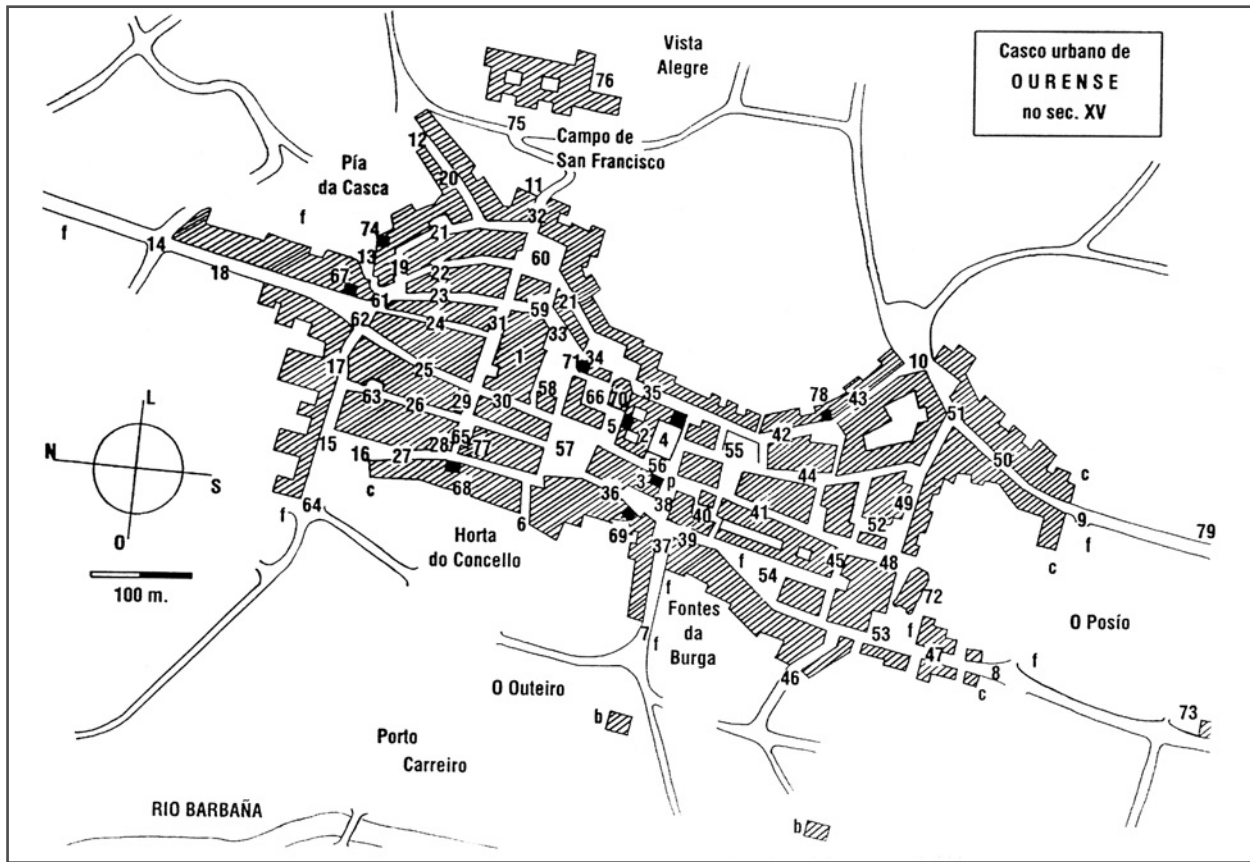
XUDERÍAS

Ao longo da historia, os xudeus mantiveron sempre unha tendencia a se agrupar en sectores propios, apartados do resto da poboación, fundamentalmente para garantir a pervivencia do grupo. Este barrio ou zona habitada polos xudeus recibe o nome de xudería. É necesario facer constar que non se debe confundir este termo co de alxama. Esta constitúe a institución xurídica

que acolle aos xudeus.
Xudería de Ourense.

En Ourense, a maioría da poboación xudía está concentrada na Rúa Nova. Esta rúa comezaba no muro que servía de defensa á cidade e remataba na Praza do Campo, actual Praza Maior, tal e como se observa no mapa² que se adxunta a continuación.

2. López Carreira, Anselmo; *A cidade de Ourense non século XV*, pp. 54-55.

Nome das rúas ás que se fai referencia no mapa.

1. Catedral	21. Rúa de Cima de Vila	41. Rúa do Pelouriño
2. Pazo do Bispo	22. Rúa Escura	42. Rúa da Penavixia
3. Torre Vella ou de S. Martiño	23. Rúa dos Fornos	43. Rúa da Fonte Arcada
4. Torre dos Brancos	24. Rúa da Obra	44. Rúa das Chousas
5. Torre de Sta. María	25. Rúa dos Zapateiros	45. Rúa do Penso
6. Porta do Campo ou do Concello	26. Rúa dos Arcedianos	46. Rúa do Baño
7. Porta da Burga	27. Rúa Nova	47. Rúa do Vilar
8. Porta da Vila	28. Calexa da Rúa Nova ou Eiró	48. Rúa do Vergal ou do Vergairo
9. Porta da Aira	29. "Calella" (que baixa da rúa dos Zapateiros á rúa dos Arcedianos)	49. Rúa Travesa
10. Porta e Torre da Fonte Arcada	30. Rúa das Tendras	50. Rúa da Aira do Bispo ou da Porta da Aira
11. Postigo de S. Francisco	31. Vía Sagra	51. Cruz da Aira
12. Porta de Cima de Vila ou do Tendal da Figueira	32. Rúa do Postigo de S. Francisco	52. Praza do Sal e das Olas
13. Porta da Pia da Casca ou dos Fornos	33. Rúa da Praza	53. Praza dos Zapateiros
14. Porta da Corredoira	34. Rúa da Correaría	54. Cruz do Vilar
15. Porta da Fonte do Bispo	35. Rúa dos Brancos	55. Carnicería Nova
16. Porta da Rúa Nova	36. Rúa da Barreira	56. Curral do Bispo
17. Rúa da Fonte do Bispo	37. Rúa da Burga	57. Praza do Campo
18. (Rúa da) Corredoira	38. Rúa do Pumar	58. Praza do Pescado
19. Rúa da Pixotaría	39. Rúa da Fonteíña	59. Cruz dos Centeos
20. Tendal da Figueira	40. Rúa Canicova	60. Cimadevila

- 61. Cruz dos Fornos
- 62. Cruz dos Ferreiros
- 63. Curral dos Cabaleiros
- 64. Fonte do Bispo
- 65. Eiró
- 66. Cemiterio (Claustro de Sta. María Mai)
- 67. Albergaría da Corredoira
- 68. Hospital da rúa Nova

- 69. Hospital da Barreira
- 70. Igrexa de Sta. María Mai
- 71. Capela da Madalena
- 72. Abadía da Trindade
- 73. Nosa Señora do Posío
- 74. Sta. María a Nova
- 75. Mosteiro de S. Francisco
- 76. Igrexa de S. Francisco
- 77. Sinagoga

- 78. Casa dos Cadórniga
- 79. Camiño da Fonte do Bo Nome
- b- baños
- c- tramos de cerca
- f- fontes
- p- picota ou pelouriño?

Coa documentación manexada até o momento sabemos que, anque a maioría dos xudeus vivían na Rúa Nova, había outros dispersos por toda a cidade. As outras rúas onde habitaron os xudeus ao longo de todo o século XV son: rúa da Carnicería, rúa dos Arcedianos, rúa das Tendas, rúa dos Zapateiros, rúa da Praza, rúa da Pixotaría, rúa das Chousas, rúa da Corredoira e rúa da Barreira.

Januca: Lit. "Consagración" ou "dedicación", festa que dura oito días e que conmemora a revolución exitosa dos Macabeos contra a persecución relixiosa instigada polos Sirios Helénicos baixo a autoridade de Antioco IV, (século II da Era común). Tal como está rexistrado no Talmud, os xudeus victoriosos atoparon soamente un recipiente de aceite non contaminado que normalmente se empregaba para manter prendida a lámpara perpetua que ardía no Templo. Cada garraga ou recipiente de aceite duraba un día e sucedeu entón o milagre, durando oito días.

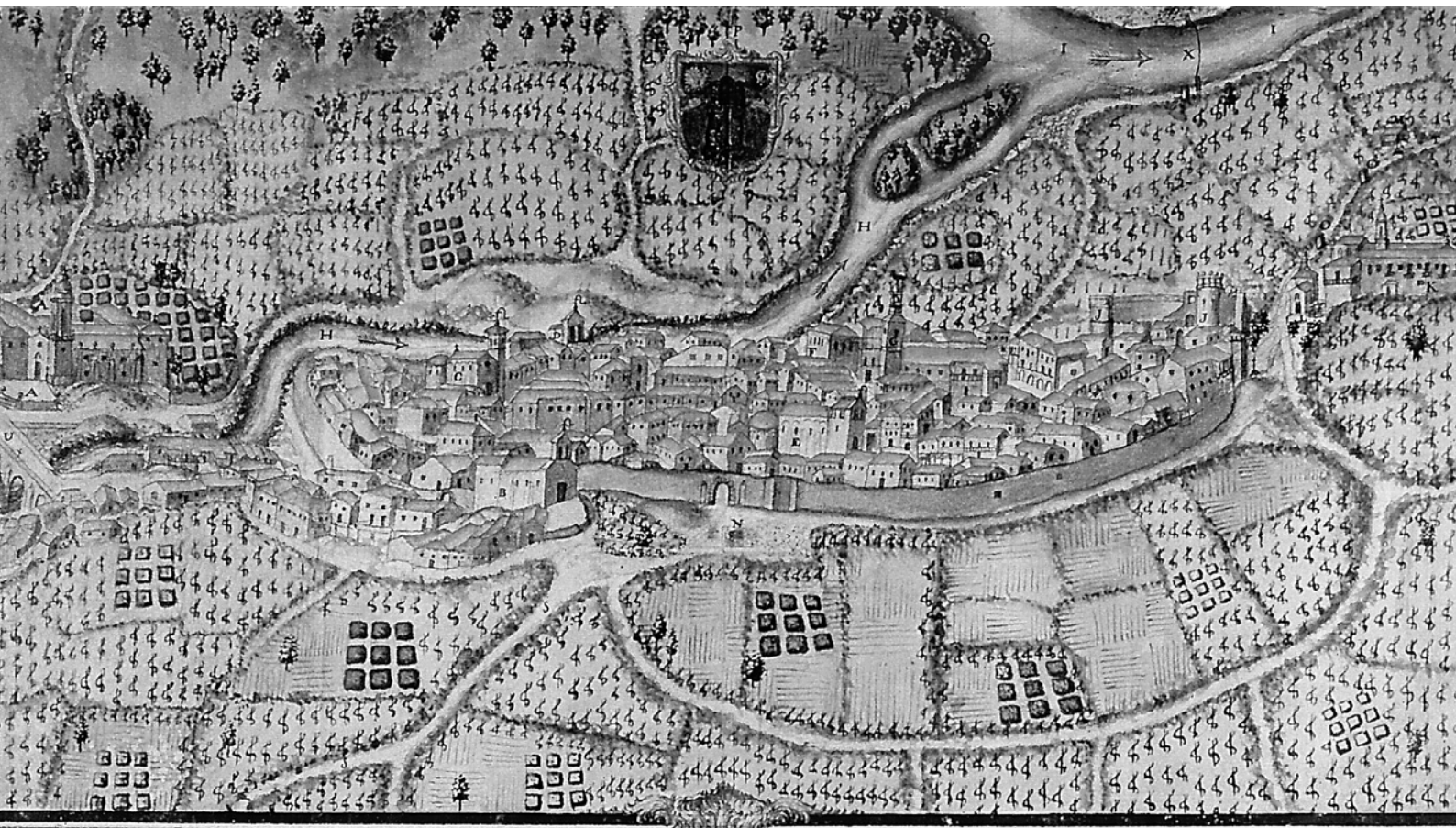

Xudería de Ribadavia

Ribadavia estaba na época Baixomedieval totalmente rodeada de murallas que acollían no seu interior a comunidade xudía que alí habitaba e que no século XVIII amosaba este aspecto:

Non se conservou documentación medieval que identifique o lugar exacto onde habitaban os xudeus dentro da cidade, mais a documentación dos séculos XVI e XVII é o suficientemente clara como para poder afirmar que a rúa da xudería localízase na que

baixa da Praza Maior cara a igrexa da Magdalena, e que é a actual Merelles Caula, segundo un documento que constaba nos arquivos do mosteiro de Sto. Domingo e que actualmente se guarda no Arquivo Histórico Provincial de Ourense³.

ENÓGRAFÍA DE LA VILLA DE RIBADAVÍA, MIRADA DE NORTE A SUR, DELINEADA POR UN AFICIONADO Y PATRÍCIO DE LA EXPRESA VILLA, CONFORME SE HALLA EN ESTE PRESENTE AÑO DE 1799³

A Convento Añro, y Huerta de S.^o Fráncisco. B Iglesia Parróquial de S.^o María de Olibeyna. C Parróquial de Santiago. D Parróquial de S.^o María Magdalena. E Parróquial de S.^o Juan. F Palacio de el Excelentísimo Sr.	G Torre del Reló: de la Villa con cuya campana se toca à las fiestas de el Concejo. H Rio Avia, que nace en la Fuente Ovaria del Monteuido, baxca al Rivera y de alli viene por orilla de esta Villa, y en sus terminos se incorpora con el Rio Miño. I Rio Miño de mediano caudal, que	J an cerca de la Ciudad de Lugo, donde baxca, corre desde alli por la inmediación de la Ciudad de omi seg y en los confines de la Jurisdicción de Melón reñe en si al Rio Avia. K Fortalezas del Señor Conde de Ribadavia. L Convento de S.^o Domingo, en cuyo terreno estuvieron los Sardinés.	M Capilla de Nuestra Señora del Pórtal Patróna de la Villa. N Capilla de S.^o Lázaro en la Jurisdicción de Melón. O Fuente de la plata, con esta tiene esta Villa cinco Fuentes saludables y frescas. P Mofónes que dividen la Jurisdicción de esta Villa de la de Melón.	Q Pena dofrade. R Caminosendéro que sirve as.^o M y Cueva donde hizo penitencia Pedro Gonzalez Telmo. S Camino que viene de Pontebedra. T Camino que va à la ciudad de T. U Puente de la Villa llamada de S.^o cisco. Tiene la Villa en sus terminos cinco puértas.

Debuxo da Vila de Ribadavia datado en 1799.

3. AHPOU. Clero, Sto. Domingo de Ribadavia, C - 10071, Ribadavia, 1678.

Ribadavia

Casa q.^e antes fueron dos en la Calle de la Cruz ó Judaría, y forma Esquina a la izquierda basando de esta Calle à la de Sta Martin

En 24 de Febrero de 1644. dió en foro el Conu.^{to} à Fran. Rodriguez la parte de casa q.^e estava entre las calles de la Cruz y Sta Martin, y formava Esquina basando à la izquierda p.^{ta} Venta en cada un año de dos r.^{es} de plata de 34 m.^d. Cada Real pagos p.^{ta} dia de Sta Martin. Pasó la C.^{ta} p.^{ta} ante Gonzalo Cervela C.^{no} de Su Mag.^d Vecino de Sta Culalía de Vança.

Documento onde se cita a rúa da Xudería de Ribadavia.
(AHPOU Clero, Sto. Domingo de ribadavia, C-10071, Ribadavia, 1678).

Xudería de Allariz

A característica principal da comunidade de Allariz é que foi, segundo a documentación manexada até o momento, a primeira comunidade xudía galega apartada a vivir a unha zona separada da poboación cristiana. Este apartamento produciuse despois do acordo ao que chegaron membros do Concello, da igrexa e o representante dos xudeus de Allariz. Este acordo ou carta de

avenencia foi transcrito, entre outros, polo historiador Amador de los Ríos⁴ e di o seguinte:

“CARTA DE AVENENCIA ENTRE PER EANEZ, VECINO DE ALLARIZ, É MÁ S HOMES-BUENOS, É ISAAC ISMAËL, XUEDEU MAOR DE DITA VILLA.

Pero Eanez, Merino da Vila de Allariz con má s omes da dita Vila e cregos dela, don Joan Mendo de San Pedro de dita Vila, Nuno

Ramiro e Rodrigo Eanez, todos a una voz, e un so pela de todos, con Isaac Ismael, Xudeu Maor dos xudeus moradores en esta vila, en presenza de Miguel Perez, scrivan del Rey e seu notario en Allariz e en terra de Limia, das quales testimunas doy fé. Iuntados os omes en concello a són de campana, segun e nosa costume, diputaron con nos o dereito de acordar con dito Isaac, Xudeu Maor en esta vila, por sí e por os demais xudeus,

4. Amador de los Ríos, José; *Historia de los judíos de España y Portugal*, tomo II, páxs. 553-554.

que hi viven o que posto hi vai: Nas rogas e festas, que os ditos xudeus fan nos soburvios da vila por vaixo do noso Castelo, non vaya hi ningun cristian, morador na dita vila, por os preñar e moestar en suas rogas. Que o dito Xudeu Maor nin su jente merquen, troquen nin moren en vivenda fora da Xudería e non nas outras ruas da vial, do moran os cristians; e cando nos saque-mos o noso Deus e sua mãi Santa María pelas ruas n'ã d'estar hi presente nengun xudeu, e os cristians tornarnos an das ruas, donde passaren con noso Deus, porque se non mofen é non aya hi camerias, nin ruindades, nin desaguisados como de costume. E dar á Isaac en prenda a casa do burgo, que mercou a Joan da Moeiro, pelos dapnos que seus xudeos hi fiçeren; e donar á en juro de heredad pelo prezo, que conviren, á Sancha Eanez, abatisa do mosteiro de Santa Clara, que se está á facer, a orta que hi ten nos soburvios da vila, por que as Donas do mosteiro, que hi fondou a Reina doña Violante, podan agrandar a orta e gaçer seu cimeteiro. E nengun cristian morará na Xuderia, ni frá hí nengun desaguizado: e entren os xudeos pelas portas da vila para Xuderia vastimentos, que tiveren por menester. En presenza dos ditos omes e xudeus a todo estivese eu presente, e delo deu testimu-ña e fice e meu sino, que é atal. —Feita en Allariz os vinte dias de Mayo, Era de MCCCXXVII. —Miguel Perez. —Seguen o signo e a rúbrica."

III.

CARTA DE AVENENCIA ENTRE PER EANEZ, VECINO DE ALLARIZ, É MÁ S HOMES-BUENOS, É ISAAC ISMAËL, XUDEU MAOR DE DITA VILLA.

(Archivo Municipal de Allariz, Galicia)

1289.

Pero Eanez, Merino da Vila de Allariz con más omes da dita Vila e cregos dela, don Joan Mendo de San Pedro de dita Vila, Nuno Ramiro e Rodrigo Eanez, todos a una voz, e un so pela de todos, con Isaac Ismael, Xudeu Maor dos xudeus moradores en esta vila, en presenza de Miguel Perez, scrivan del Rey e seu notario en Allariz e en terra de Limia, das quales testimunas doy fé. Iuntados os omes en concello a sôn de campana, segun e nosa costume, diputaron en nos o direito de acordar con dito Isaac, Xudeu Maor en esta vila, por sí e por os demais xudeos, que hi viven o que posto hi vai: Nas rogas e festas, que os ditos xudeus fan nos soburvios da vila por vaixo do noso Castelo, non vaya hi ningun cristian, morador na dita vila, por os preñar e moestar en suas rogas. Que o dito Xudeu Maor nin su jente merquen, troquen nin moren en vivenda fora da Xuderia e non nas outras ruas da vila, do moran os cristians; e cando nos saque-mos o noso Deus e sua mãi Santa María pelas ruas n'ã d'estar hi presente nengun xudeu, e os cristians tornarnos an das ruas, donde pasarem con noso Deus, porque se non mofen é non aya hi camerias, nin ruindades, nin desaguisados como de costume. E dar á Isaac en prenda a casa do burgo, que mercou a Joan da Moeiro, pelos dapnos que seus xudeos hi feçeren; e donar á en juro de heredad pelo prezo, que conviren, á Sancha Eanez, abatisa do mosteiro de Santa Clara, que se está á facer, a orta que hi ten nos soburvios da vila, por que as Donas do mosteiro, que hi fundou a Reina doña Violante, podan agrandar a orta e façer seu cimeteiro. E nengun cristian morará na Xuderia, ni fará hí nengun desaguisado: e entren os xudeos pelas portas da vila para Xuderia os vastimentos, que tiveren por menester. En presenza dos ditos omes e xudeus a todo estive eu presente, e delo deu testimuña e fice e meu sino, que é atal. —Feita en Allariz os vinte dias de Mayo, Era de MCCCXXVII. —Miguel Perez. — Siguen el signo y la rúbrica.

Neste documento non se fai nengunha mención ao lugar ocupado pola xudería, sen embargo, a referencia ao castelo permítenos situala próxima a el e á actual igrexa de S. Estevo.

*A rúa da Xudería de Ribadavia,
na actualidade.*

Foto Moncho

Xudería de Celanova

De entre todas as comunidades xudías de Ourense e a súa provincia, a menos documentada é a de Celanova, impedíndonos coñecer a localización da xudería. Sen embargo, temos constancia da existencia de xudeus vivindo alí desde data moi temprana. O Tumbo de Celanova recolle a presenza dun personaxe xudeu chamado “Abrahán” que actuou como testigo en varias doacións ao mosteiro no século X.

Alxamas

Os xudeus organizáronse a xeito de comunidades locais autónomas, semellantes aos municipios, que se denominaron alxamas. As comunidades galegas presentan unha clara particularidade. Esta é que nos documentos fiscais non se fala nunca de alxama, senón que se cita “os xudeus de ...”, o que pode ser indicativo dunha menor entidade das comunidades galegas. Sen embargo, na documentación da cancellería rexia, algunha desas comunidades son definidas como alxamas, especialmente a comunidade de Ourense.

No documento reproducido neste artigo, como se pode apreciar, non se fai referencia ás comunidades galegas como alxamas, senón que se fala de “os xudeus de ...”.

A organización interna da alxama sostense gracias a tres pilares básicos: o Consello, os Tribunais e a Sinagoga.

O Consello

Á cabeza da comunidade estaban “os vellos da alxama”, membros das familias máis ricas e influíntes que se xuntaban para nomear os cargos da alxama e para tomar decisións que afectaban a toda a comunidade.

O Tribunal de Xustiza

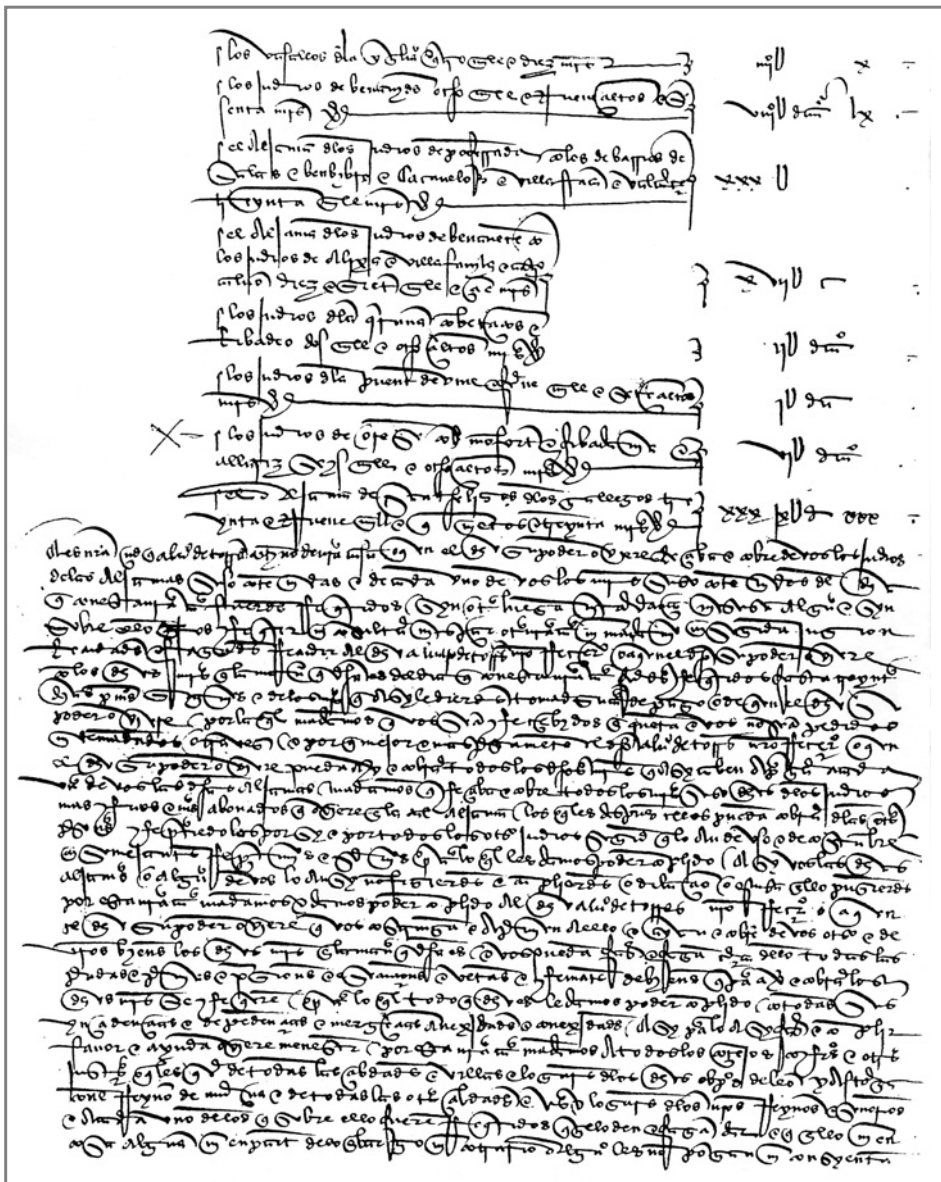
A alxama contaba cos seus propios tribunais, con competencia exclusiva sobre os membros da súa comunidade. En Ourense consérvase o único documento que fala, en 1457⁵, de cómo os xudeus desta cidade resolven a

disputa entre dúas mulleres da súa comunidade: convocan xuíces especiais, xúntanse na sinagoga, escoitan as partes e condenan aos que consideran culpábeis.

A Sinagoga

A sinagoga é, fundamentalmente, un lugar de oración, mais ten tamén outras funcións moi impor-

tantes para a vida da comunidade, como poden ser: centro de reunión, dar acollida ao tribunal da alxama e, sobre todo, ser un centro de estudo do Talmud e a Torah. Esta función de estudo da Torah fai que en algunha das comunidades galegas a sinagoga reciba este nome, existindo referencias documentais á Torá de Ribadavia e á Torá de Tuy, en Pontevedra.

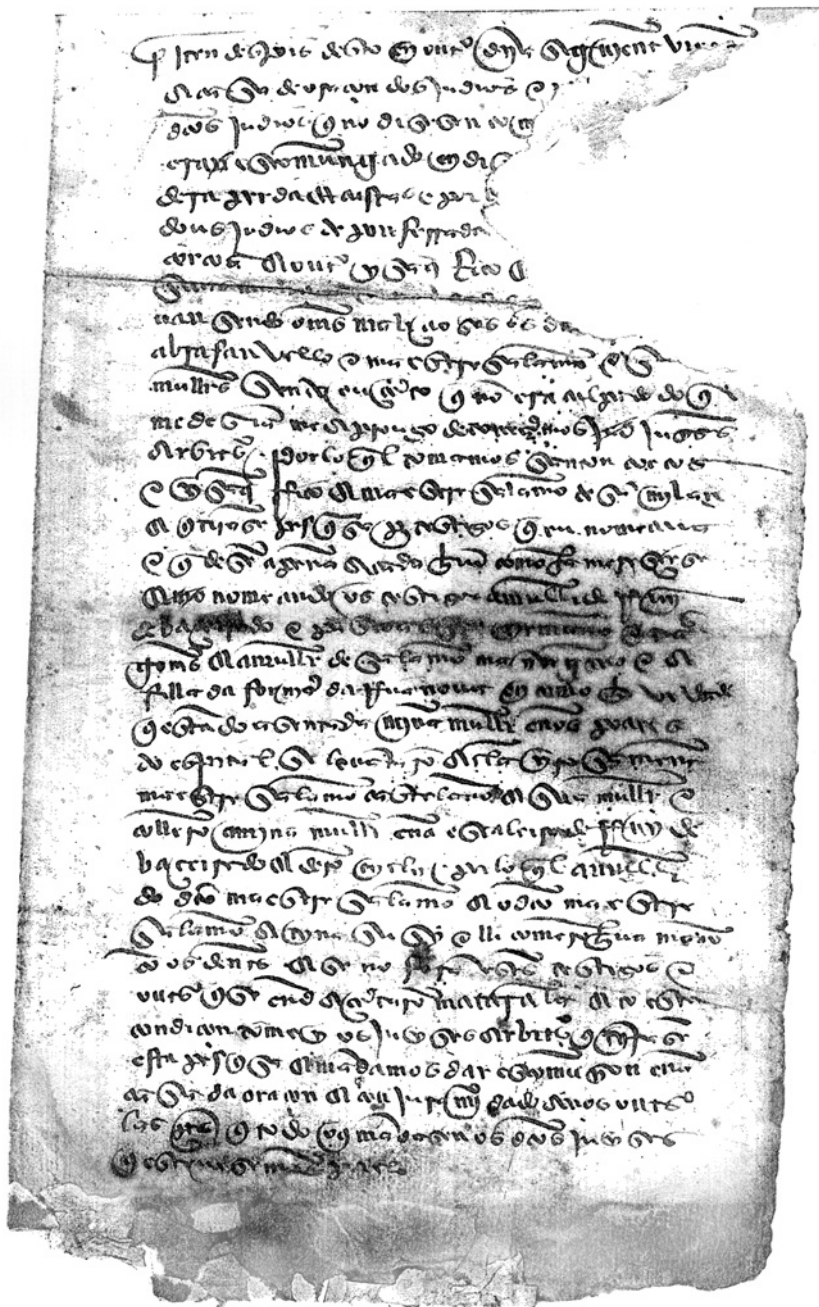
Documento escrito polo xudeu Rabi Jacob Aben Nunes, físico do rei Fernando o Católico. Encargado de recoller o servico e medio servico que todas as xuderías debían pagar ao rei para contribución á guerra de Granada. Indicamos no documento onde sae a contribución dos xudeus de Ourense, Monforte, Ribadavia e Allariz con 6.800 maravedís no ano de 1489. Pertencente ao Arquivo de Simancas, rexistro Xeral do Sello. Vol. VI, núm. 617 -Folio 332 (1489, Febreiro 21).

5. AHPOU. Concello de Ourense, C -1/49.

Documento no que se relata unha reunión na sinagoga de Ourense para xuzgar o enfrentamento entre dúas mulleres xudías.

(AHPOU, Concello de Ourense, C-1/49).

A sinagoga de Ourense

As primeiras referencias á sinagoga de Ourense datan do século XIV e atópanse dentro de varios contratos de foro (especie de contrato de arrendamento). Estes mesmos contratos localizan a sinagoga na rúa Nova. Nesta rúa, como vimos anteriormente, habitaba unha grande maioría dos xudeus da cidade.

Despois da expulsión dos xudeus en 1492, a sinagoga, segundo consta na documentación manexada, foi convertida en casa.

A sinagoga de Ribadavia

Ao igual que ocurría cos datos sobre a xudería, os datos sobre a sinagoga de Ribadavia proceden todos eles dos séculos XVI e XVII e non deixan nengún lugar a dúbidas sobre a súa existencia.

A localización da sinagoga dedúcese dun foro, feito polo mosteiro de Sto. Domingo, dunha casa situada na rúa da xudería, que di textualmente: "... la qual dicha casa fue tora de los judios en el tiempo que solian beber en la dicha villa...".

Ao igual que a sinagoga de Ourense, tras a expulsión dos xudeus en 1492, a sinagoga foi utilizada como casa e, ao menos desde esta data, pertenceu ao mosteiro de Santo Domingo.

A sinagoga de Allariz.

Soamente a través da presenza do rabí ou rabino Mosen Cohen na carta de Avenencia de Allariz podemos falar da existencia da sinagoga de Allariz, descoñecendo até o momento calquera outro dato referido á súa localización.

PROFESIÓN S

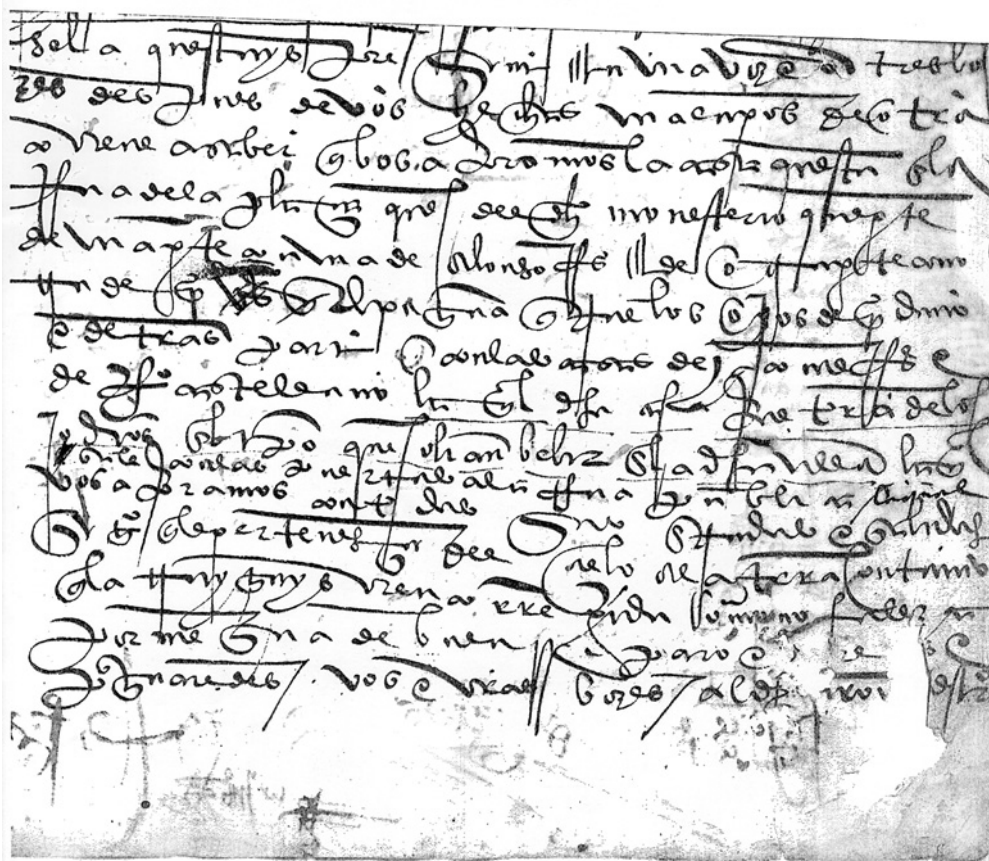
As profesións exercidas polos xudeus galegos non difiren moito das exercidas polos xudeus de Castela. Quizais, debido á natureza da documentación manexada, detéctase a presenza de xudeus, principalmente, na recaudación

de impostos e administración do diñeiro, así como dedicados ao comercio e á práctica da medicina. En menor medida rexístrase tamén a presenza de artesanos: plateiros, xastres, tecedeiros e zapateiros.

A modo de conclusión e para rematar, podemos dicir que as comunidades galegas, en xeral, anque cunha povoación moi reducida, non difiren na súa organización das grandes comunidades de Castela. A documentación, anque escasa, permítenos saber da existencia de xuderías así como dos principais elementos que estruturaban unha alxama: o Consello, os Tribunais de Xustiza e a Sinagoga. Ademais,

tamén nos permite coñecer a existencia de outras construcións da vida diaria, derivadas das súas especiais necesidades alimenticias e de culto, como por exemplo un forno en Ourense, unha carnicería en Tui ou a existencia dun cemiterio en Allariz e A Coruña.

Esta documentación é especialmente rica en datos que se refiren á actual provincia de Ourense, onde nos permite identificar as súas xuderías, as súas alxamas e parte da vida xudía medieval por medio dos datos sobre numerosos personaxes e a súa actividade profesional que aquí desenvolveron ao longo do século XV.

Documento sobre a Torah de Ribadavia. (AHPOU, Clero, Sto. Domingo de Ribadavia, C-10071, 1522, Fol. 2

*Xudeu
sumerxido
no baño
ritual.*